

INSTYTUCJE DORADZTWA ROLNICZEGO W PROCESIE ABSORPCJI WSPARCIA UNIJNEGO

dr hab. inż. Józef Kania, prof. UR
Uniwersytet Rolniczy w Krakowie

Konferencja nt. „Instytucje w procesie przemian strukturalnych
i społeczno-ekonomicznych na polskiej wsi i w rolnictwie
w świetle wsparcia unijnego”
19 czerwca 2012, CDR O/Kraków

PLAN PREZENTACJI

1. Wstęp
2. Cel pracy i materiały badawcze
3. Wsparcie doradztwa we wdrażaniu wybranych działań programów:
 - SAPARD,
 - dopłaty bezpośrednie,
 - SPO-Rol. 2004-2006
 - PROW 2004-2006,
 - PROW 2007-2013
4. Podsumowanie

GŁÓWNE OBSZARY DORADZTWA

- 1) Doradztwo technologiczne** - technika i technologia produkcji roślinnej i zwierzęcej, technika rolnicza;
- 2) Doradztwo organizacyjno-ekonomiczne** - zarządzanie gospodarstwem oraz małą firmą;
- 3) Doradztwo marketingowe** - marketing produktów rolniczych;
- 4) Doradztwo rolnośrodowiskowe** (Kodeks Dobrej Praktyki Rolniczej, cross-compliance, ochrona środowiska, ekologia)

SYSTEMY DORADZTWA ROLNICZEGO

1. Państwowy (Publiczny),

1.1 Edukacyjny,

1.2 Konwencjonalny (Tradycyjny):

1.2.1. Scentralizowany,

1.2.2. Zdecentralizowany

- Całkowicie finansowany z budżetu państwa, bez pobierania opłat za usługi doradcze,
- Usługi świadczone są przez instytucje sektora publicznego

SYSTEMY DORADZTWA ROLNICZEGO

2. Półpaństwowy (Publiczny)

- Publiczne świadczenie usług i prywatne ich finansowanie,
- Opłaty częściowe lub pełne za określony rodzaj usług

3. Półautonomiczny (Parapaństwowy)

- Świadczenie usług przez organizacje rolnicze, NGO, samorządowe,
- Opłaty za usługi coraz bardziej znaczące,
- Obniżka dotacji z budżetu państwa

SYSTEMY DORADZTWA ROLNICZEGO

4. Prywatny:

4.1 Autonomiczny

- System jest własnością rolników
- Dofinansowanie z budżetu państwa jest bardzo małe

4.2 Komercyjny

- Prywatna własność osób, organizacji, firm, spółek,
- Brak dotacji z budżetu państwa,
- Wszystkie usługi doradcze odpłatne,
- Projekty i granty coraz bardziej znaczące

SYSTEMY DORADZTWA ROLNICZEGO NA ŚWIECIE (2011 R.)

Finansowanie doradztwa

		Publiczne	Prywatne
Świadczenie usług doradczych	Doradztwo publiczne	<p>(1)</p> <p>Doradztwo państwowe</p> <ul style="list-style-type: none"> - edukacyjne (USA) - klasyczne: <ul style="list-style-type: none"> • scentralizowane (Belgia, Grecja, Luksemburg, Słowenia, Japonia), • zdecentralizowane (Hiszpania, Niemcy - płn. landy, Portugalia, Szwecja, Włochy, Indie, Izrael, Kanada) 	<p>(2)</p> <p>Doradztwo półpaństwowe (Irlandia, Norwegia, Szwajcaria)</p>
	Doradztwo prywatne	<p>(3)</p> <p>Doradztwo półautonomiczne (Litwa, Łotwa, Estonia i Polska z chwilą podporządkowania ODR Sejmikom Wojewódzkim)</p>	<p>(4)</p> <p>Doradztwo prywatne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - autonomiczne (Austria, Dania, Finlandia, Francja, Niemcy - płd.-zach. landy) - komercyjne (Anglia i Walia, Holandia, Niemcy - płn.-wsch. landy, Szkocja, Nowa Zelandia, Czechy, Słowacja)

(5)

Strategie mieszane
(Holandia, Niemcy, Węgry)

ŹRÓDŁA I SPOSOBY FINANSOWANIA DORADZTWA NA ŚWIECIE

- ✓ budżet państwa z podatku podatników,
- ✓ budżet państwa z opłat nałożonych na niektóre produkty rolne,
- ✓ subsydia rządowe dla organizacji rolniczych (izby rolnicze, stowarzyszenia rolników, związki rolników),
- ✓ składki członkowskie i opłaty dla organizacji rolniczych,
- ✓ subsydia rządowe dla doradczych organizacji pozarządowych na poziomie centralnym, regionalnym lub lokalnym,

ŹRÓDŁA I SPOSOBY FINANSOWANIA DORADZTWA NA ŚWIECIE cd.

- ✓ odpisy z podatków osób prawnych i fizycznych na rzecz dowolnych organizacji pozarządowych,
- ✓ sprzedaż środków produkcji i kontraktowanie produkcji przez firmy handlowe, które w cenach transakcyjnych uwzględniają koszty swoich usług doradczych,
- ✓ bezpośrednie opłaty za usługi doradcze (za godzinę porady, za rodzaj usług, pakiety usług itp.),
- ✓ subskrypcja czasopism rolniczych i innych publikacji,
- ✓ różne kombinacje powyższych sposobów.

CEL PRACY I MATERIAŁ BADAWCZY

Cel pracy:

Analiza i ocena wsparcia doradztwa rolniczego we wdrażaniu instrumentów przedakcesyjnych i poakcesyjnych na rzecz rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich w Polsce.

Materiał badawczy:

- badania ankietowe wśród 16 ODR, obejmujące lata 2002-2010

**Tabela 1. Wsparcie doradztwa (WODR) we wdrażaniu
wybranych działań programu SAPARD w latach
2002-2004**

Lp.	Działania	Liczba wniosków i biznes planów do ARiMR ogółem	Wnioski i biznes plany sporządzone przez WODR ogółem		Liczba wniosków i biznes planów na 1 doradcę rocznie	Wartość wniosków sporządzonych przez WODR	
			l. jedn.	%		1 wniosek w tys. zł	ogółem mln zł
1.	Inwestycje w gosp. rolnych	13 472	7 327 (w)	53,3	4,0	46,4	339,9
			6 767 (bp)	49,2	3,7	-	-
2.	Różnicowanie działalności gosp. na obszarach wiejskich	4 854	1 247 (w)	25,7	3,6	90,0	112,2
			1 157 (bp)	23,8	3,4	-	-
Razem:		-	-	-	-	-	452,7

Ryc. 1 Liczba wniosków i biznes planów ogółem przygotowana przez doradców WODR w programie SAPARD w latach 2002-2004

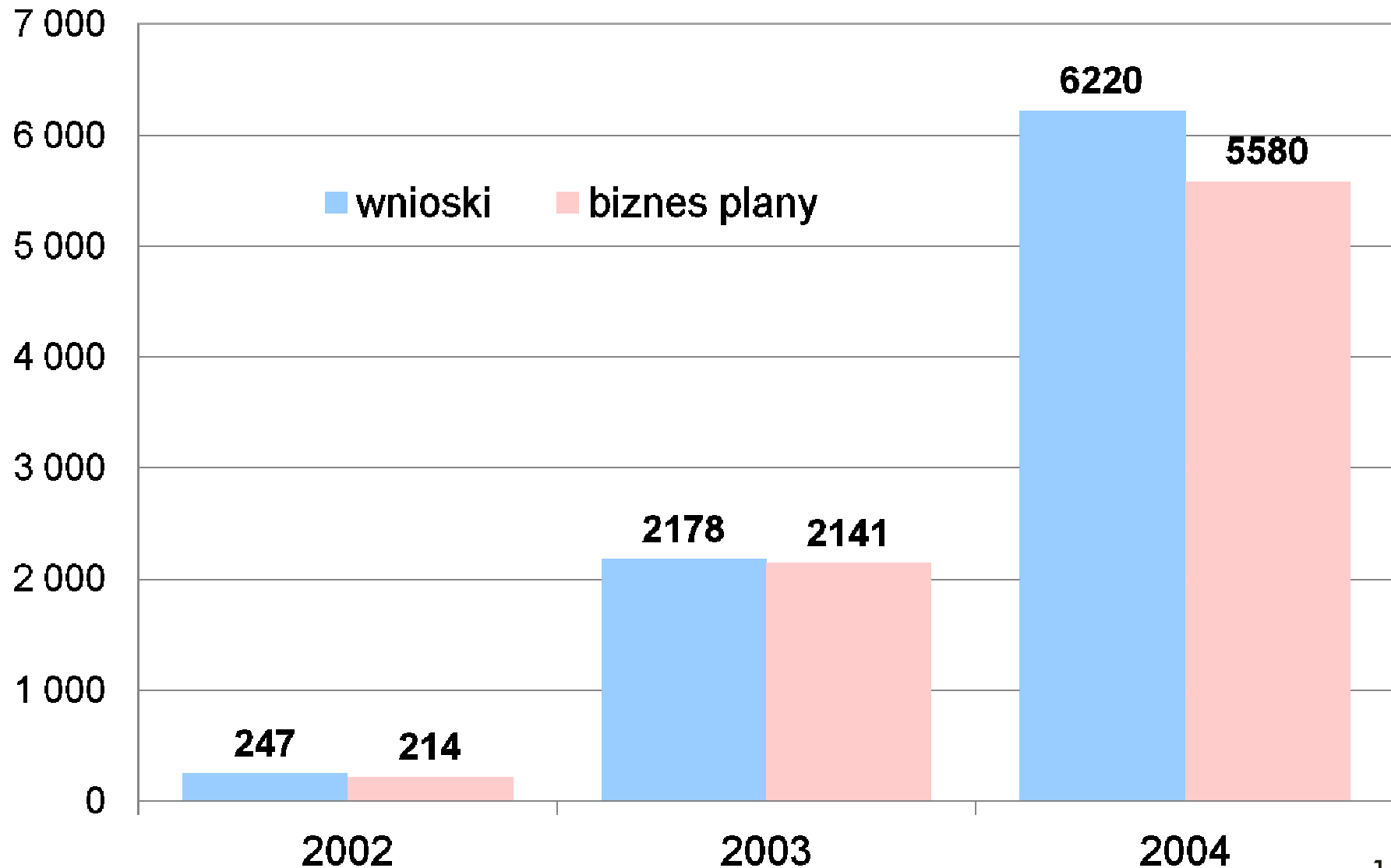

Tabela 2. Wsparcie doradztwa rolniczego (WODR) w wypełnianiu wniosków o dopłaty bezpośrednie w latach 2005-2006

Lp.	Działania	Liczba wniosków do ARiMR ogółem	Wnioski sporządzone przez WODR ogółem		Liczba wniosków na 1 doradcę rocznie	Wartość wniosków sporządzonych przez WODR	
			l. jedn.	%		1 wniosek w tys. zł	ogółem mln zł
1.	Wnioski o dopłaty bezpośrednie	4 352 612	1 158 128	26,6	135,4	2,2	2 547,9
Razem:		-	-	-	-	-	2 547,9

Liczba zaangażowanych doradców:

2004 - 1 547

2005 - 3 486

2006 - 3 519

Wypełnianie wniosków o dopłaty bezpośrednie w latach 2005-2006

Lp.	Województwo	2005 %	2006 %
1.	Podkarpackie	63,0	58,6
2.	Śląskie	54,5	49,8
3.	Małopolskie	45,6	42,1
4.	Warmińsko-mazurskie	48,5	44,0

Lp.	Województwo	2005 %	2006 %
1.	Opolskie	8,7	1,7
2.	Podlaskie	12,2	23,8
3.	Łódzkie	12,9	19,2
4.	Wielkopolskie	17,2	18,5

Tabela 3. Wsparcie doradztwa rolniczego (WODR) we wdrażaniu wybranych działań SPO-Rol. 2004-2006

Lp.	Działania	Liczba wniosków do ARiMR ogółem	Wnioski sporządzone przez WODR ogółem		Liczba wniosków na 1 doradcę rocznie	Wartość wniosków sporządzonych przez WODR	
			l. jedn.	%		1 wniosek w tys. zł	ogółem mln zł
1.	Różnicowanie działalności...	7 170	4 967	69,3	5,2	73,2	363,5
2.	Ułatwianie startu młodym rolnikom	18 858	12 998	68,9	6,4	50,0	649,9
3.	Inwestycje w gosp. rol.	42 582	28 900	67,9	7,2	107,4	3 103,9
4.	Rozwój i ulepszenie infrastruktury techn. związ. z rolnictwem	4 953	1 883	38,0	3,4	52,7	99,2
Razem:		-	-	-	-	-	4 216,5

Tabela 4. Wsparcie doradztwa rolniczego (WODR) we wdrażaniu wybranych działań PROW 2004-2006

Lp.	Działania	Liczba wniosków do ARiMR ogółem	Wnioski sporządzone przez WODR ogółem		Liczba wniosków na 1 doradcę rocznie	Wartość wniosków sporządzonych przez WODR	
			l. jedn.	%		1 wniosek w tys. zł	ogółem mln zł
1.	Wspieranie przedś. rolnośrodowiskowych...	79 408	61 757	77,8	18,3	10,2	629,9
2.	Dostosowanie gosp. do standardów UE	72 591	30 691	42,3	9,4	33,6	1 031,2
3.	Wspieranie gosp. niskotowarowych	172 728	69 876	40,4	23,5	12,1	845,5
4.	Grupy producentów rolnych	103	30	29,1	2,5	234,9	7,05
5.	Renty strukturalne	56 179	8 571	15,3	4,9	-	-
Razem:		-	-	-	-	-	2 513,6

Tabela 5. Wsparcie doradztwa rolniczego (WODR) w wypełnianiu wniosków o dopłaty bezpośrednie w latach 2007-2010

Lp.	Działania	Liczba wniosków do ARiMR ogółem	Wnioski sporządzone przez WODR ogółem		Liczba wniosków na 1 doradcę rocznie	Wartość wniosków sporządzonych przez WODR	
			l. jedn.	%		1 wniosek w tys. zł	ogółem mln zł
1.	Wnioski o dopłaty bezpośrednie	5 639 956	2 009 416	35,6	187,5	4,2	8 439,5
Razem:		-	-	-	-	-	8 439,5

2010 r. - 21,6%

Liczba zaangażowanych doradców:

2007 - 2 685

2010 - 2 548

Tabela 6. Wsparcie doradztwa rolniczego (WODR) we wdrażaniu wybranych działań PROW 2007-2013 stan na 31.12.2010

Lp.	Działania	Liczba wniosków do ARiMR ogółem	Wnioski sporządzone przez WODR ogółem		Liczba wniosków na 1 doradcę rocznie	Wartość wniosków sporządzonych przez WODR	
			l. jedn.	%		1 wniosek w tys. zł	ogółem mln zł
1.	Program rolnośrodow.	124 765	114 238	91,6	33,9	10,6	1 210,9
2.	Modernizacja gosp. rolnych	43 235	24 018	55,5	5,8	138,4	3 324,1
3.	Ułatwianie startu młodym rolnikom	20 640	10 731	52,0	3,5	65,7	705,0
4.	Korzystanie z usług doradczych...	17 737	6 550	36,9	4,5	4,3	28,2
5.	Renty strukturalne	25 528	8 288	29,1	4,0	-	-
6.	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej...	16 703	4 134	29,1	3,2	85,2	352,2

Tabela 6. Wsparcie doradztwa rolniczego (WODR) we wdrażaniu wybranych działań PROW 2007-2013 cd. stan na 31.12.2010

Lp.	Działania	Liczba wniosków do ARiMR ogółem	Wnioski sporządzone przez WODR ogółem		Liczba wniosków na 1 doradcę rocznie	Wartość wniosków sporządzonych przez WODR	
			l. jedn.	%		1 wniosek w tys. zł	ogółem mln zł
7.	Zwiększanie wartości dodanej...	2 532 6 490 226	673	26,6	6,2	2 563,2	1 725,0
8.	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	15 523 2 827 497	1 511	9,7	3,4	182,1	275,2
9.	Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności	21 303 121 644,3	1 397	6,6	2,9	5,7	7,96
Razem:		-	-	-	-	-	7 628,6

WNIOSKI

1. Doradztwo rolnicze w Polsce działa na rzecz stosunkowo małych i zróżnicowanych pod względem produkcyjnym i ekonomicznym gospodarstw rodzinnych, w sytuacji znaczącego ich ubóstwa oraz faktycznego i ukrytego dużego bezrobocia na wsi. W tej sytuacji stało się ono kluczem do kreowania oczekiwanych przemian ekonomicznych w rolnictwie i na obszarach wiejskich. Wyniki badań pokazują również, że obecnie zakres jego oddziaływania wychodzi poza tradycyjne rolnictwo i gospodarstwo rolnicze, obejmuje także gospodarstwa wielkoobszarowe, drobnych przedsiębiorców i bezrobotnych.

WNIOSKI

2. Analiza wsparcia doradztwa we wdrażaniu wybranych działań WPR w okresie przedakcesyjnym (SAPARD) oraz po akcesji (PROW 2004-2006, SPO-Rol. 2004-2006, PROW 2007-2013, Dopłaty bezp.) pokazuje, że WODR odgrywają ogromnie ważną rolę w restrukturyzacji i modernizacji polskiego rolnictwa oraz w rozwoju obszarów wiejskich.

Uzyskiwane efekty dowodzą skuteczności oddziaływania doradców rolnych na swoich klientów mieszkających na obszarach wiejskich, zaś wartość wniosków sporządzonych przez doradców może stanowić podstawę do podjęcia próby oceny efektywności wsparcia budżetowego polskiego doradztwa.

Dziękuję bardzo za uwagę

dr hab. inż. Józef Kania, prof. UR
Uniwersytet Rolniczy w Krakowie

Konferencja nt. „Instytucje w procesie przemian strukturalnych
i społeczno-ekonomicznych na polskiej wsi i w rolnictwie
w świetle wsparcia unijnego”

19 czerwca 2012, CDR O/Kraków